

competence forming in higher medical educational institutions. Sufficient features characterizing each approach are outlined.

Key words: nurse, competence, communicative competence, methodology, approach.

Стаття надійшла до редакції 13.04.2018 р.

Прийнято до друку 25.05.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 616-051:005.57

В. В. Степаненко, А. В. Івченко

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЛІКАРЯ-ЛАБОРАНТА

Лабораторна діагностика – пріоритетний напрям медичної діяльності, який стрімко розвивається в світовій і вітчизняній медичній науці і практиці. Дані лабораторних досліджень застосовуються практично в кожній галузі медицини для отримання точної і об'єктивної інформації про стан організму пацієнта. Сучасна лабораторна діагностика дозволяє відповісти на найважливіші питання, які виникають у лікаря під час діагностичного і лікувального процесів. При постановці діагнозу дані лабораторних досліджень мають вирішальну роль [1, с. 142].

Основними аспектами медичної деонтології є взаємовідносини медичного працівника з пацієнтом, з родичами пацієнта і медичних працівників між собою. Професійне спілкування фахівців з лабораторної діагностики має свою специфіку.

Особливості медичної етики і деонтології в професійній діяльності лікаря-лаборанта, зокрема проблема побудови взаємовідносин з оточуючими, висвітлені у працях Н. Антипова, А. Головіна, Т. Єльчанінової, М. Жарової, О. Залюбовської, Г. Сулейманової, С. Ситало та ін. Спираючись на позиції цих вчених з означеної проблеми, визначимо особливості професійного спілкування лікаря-лаборанта саме у трьох основних його аспектах: 1) взаємовідносини з пацієнтом; 2) взаємовідносини з родичами пацієнта і 3) взаємовідносини медичних працівників між собою.

Професійне спілкування лаборанта медицини з пацієнтом, як правило, короткочасне і має на меті отримання конкретної інформації про ті чи інші особливості життєдіяльності організму пацієнта, але при цьому повинно здійснюватися у відповідності до сучасних етичних принципів і норм діяльності медичних працівників [3].

Лаборант медицини, як і будь-який медичний працівник, може вплинути на об'єктивний стан хворого шляхом впливу на формування

внутрішньої картини хвороби пацієнта. В сучасній медицині під внутрішньою картиною хвороби розуміють усвідомлення хворим його захворювання, відображення в свідомості хворого його захворювання, цілісне уявлення хворого про своє захворювання, його психологічна оцінка суб'єктивних проявів хвороби.

У внутрішній картині хвороби розрізняють: чуттєвий рівень, що має на увазі хворобливі відчуття хворого; емоційний – реагування хворого на свої відчуття; інтелектуальний – знання про хвороби і її оцінку, ступінь усвідомлення тяжкості та наслідків захворювання; ставлення до хвороби, мотивацію до повернення здоров'я [5, с. 55]. Тому вплив медичного працівника повинен включати в себе психологічну підтримку хворого в його боротьбі з фізичними стражданнями. Особистість медичного працівника, стиль його спілкування, володіння навичками психологічної роботи з хворими допомагає останнім переносити біль та інші неприємні моменти, пов'язані із захворюванням, вселяють надію на успішний результат.

В той же самий час неправильні манери спілкування і поведінки лаборанта, його схильність піддавати сумніву чи заперечувати правильність діагнозу лікаря-лікувальника і лікувальних заходів, необережні вислови про результати досліджень, аналізів тощо можуть призвести до негативних наслідків з погіршенням стану пацієнта [6, с. 33].

Загалом, людина, яка вступила у взаємовідносини з медициною, часто схильна до впливу негативних факторів, тобто мієлогеній. Виділяють наступні види мієлогеній:

- еогенії – негативний вплив хворого на самого себе, обумовлений, як правило, сприйманням хворобливих проявів самим хворим;
- еортогенії – несприятливий вплив одного хворого на інших хворих в процесі їх спілкування, коли хворий пацієнт вірить більше іншому хворому, ніж лікарю (особливо шкідливий, коли має місце негативна особистісна основа в того, хто здійснює такий вплив);
- ятрогенії – несприятливий дія на хворого з боку медичних працівників в процесі обстеження і лікування.

Ятрогенії поділяють на наступні види (при цьому слід пам'ятати, що можуть бути і «німі» ятрогенії, які виникають в результаті бездіяльності):

- 1) психогенні розлади, які виникають внаслідок деонтологічних помилок медичних працівників (неправильних, необережних висловлювань чи дій);
- 2) медикаментозні – несприятливі впливи на хворого в процесі лікування медикаментами, наприклад побічна дія лікарських засобів, алергічні реакції тощо;
- 3) маніпуляційні – несприятливі впливи на хворого в процесі обстеження або лікування;
- 4) комбіновані [5, с. 57–58].

Однією із значимих деонтологічних норм є індивідуальний підхід до кожного пацієнта на всіх етапах лікувально-діагностичного процесу. Для успішного вирішення цього завдання лікарю-лаборанту необхідно володіти знаннями в галузі медичної психології і вміннями застосовувати їх у своїй практичній діяльності. Слід зазначити, що медична деонтологія визначає професійну поведінку лікаря-лаборанта не тільки в морально-етичному, а і в функціонально-посадовому і правовому аспектах. Це свідчить про те, що невиконання деонтологічних принципів засуджується не тільки формами морального впливу, а в деяких випадках несе за собою юридичну відповідальність [1, с. 143].

Як вже зазначалося, безпосередній міжособистісний контакт лікарів-лаборантів з пацієнтами хоча і короткочасний, але під час такого контакту необхідно створити такі умови, щоб у хворого не виникло неприємних вражень, не переривався добродійний корисний вплив іншого медичного персоналу, прагнучого надати максимальну допомогу хворому. Лікарі-лаборанти повинні контролювати кожне своє слово, знати і розуміти об'єм тієї шкоди, яку вони можуть заподіяти пацієнтам при порушенні принципів деонтології [2, с. 24].

Абсолютно недопустимою в роботі лаборанта є власна трактовка отриманих результатів з постановкою діагнозу. Отримані результати через ті чи інші причини не завжди повністю відображають протікання і тяжкість захворювання. Тому остаточний діагноз визначає тільки лікар-лікувальник. При появі у лікаря-лаборанта сумнівів в отриманих результатах слід повторити обстеження.

В процесі роботи лаборант медицини спілкується також з родичами хворого. Необхідно створювати сприятливий мікроклімат з оптимістичним настроєм. Хворих та їхніх родичів необхідно захистити від неприємних повідомлень, які можуть розхвилювати, привести в збуджений або пригнічений стан. Всіма доступними засобами слід підтримувати бадьорий настрій, відволікати від думок про захворювання.

При взаємовідносинах медичних працівників між собою слід наголосити на тому, що метою роботи лікаря-лаборанта є допомога лікуючому лікарю в постановці діагнозу, тому він повинен володіти не тільки професійними знаннями і вміннями з клінічної лабораторної діагностики, але й питаннями медичної етики і деонтології. Основою їх взаємовідносин є субординація [4].

Лікарі-лаборанти володіють системою наукових знань і спеціальних практичних навичок, які дозволяють їм разом з лікуючими лікарями здійснювати профілактику, діагностику захворювань, контроль виліковності і реабілітації хворих. Особливістю цієї спеціальності є те, що спеціалісти досліджують біологічний матеріал, отриманий під час нетривалого контакту з пацієнтом. При виконанні своїх обов'язків дуже важливо зберігати гуманність, сердечність, доброту, увагу і чуйність до оточуючих, тобто основні моральні якості, якими повинен володіти кожен медичний працівник [2, с. 24].

Не допускається у присутності хворого обговорювати і критикувати професійний рівень лікарів та інших медичних працівників.

Отже, професійна етика вчить медичних працівників засвоювати норми відповідного відношення до пацієнтів, їх родичів, колег по роботі. Ситуації, які виникають в практичній діяльності лікарів-лаборантів щодня, не можуть регламентуватися виключно інструкціями. Необхідно, щоб кожен медичний працівник, який працює в сфері лабораторної медицини, знаючи основи медичної етики і деонтології, володів вмінням знайти найбільш правильну в конкретному випадку поведінку [1, с. 143].

У зв'язку з різноманіттям індивідуальних особистісних особливостей пацієнтів медичний працівник повинен обирати і ефективно застосовувати найбільш підходящу для кожного конкретного випадку модель взаємодії з пацієнтом. Відносини з колегами повинні будуватися на принципах поваги особистості колеги, взаємодопомоги, доброзичливості, мати на меті виконання справи найкращим чином. Об'єднуючим медичних працівників моральним мотивом повинно бути благо хворого, і в більш широкому сенсі – благо кожної людини (родича, хворого, колеги) [3].

Виходячи з вищезазначеного, основне завдання медичного працівника, зокрема лікаря-лаборанта, полягає у самовдосконаленні, яке стосується не тільки покращення своїх знань, умінь і навичок у галузі медицини, в й самовдосконалення в моральній сфері – покращення власних особистісних якостей, які допомагають створення сприятливого психологічного клімату під час спілкування з пацієнтом, його родичами, колегами по роботі. Визначення особливостей реалізації цього завдання, є перспективою подальших досліджень.

Список використаної літератури

- 1. Антипов Н. Г.** Особенности медицинской этики и деонтологии в профессиональной деятельности врача-лаборанта / Н. Г. Антипов, А. В. Висловух // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – №24. – С. 142–143.
- 2. Ельчанинова Т. И.** Вопросы этики и деонтологии при подготовке специалистов по клинической лабораторной диагностике / Т. И. Ельчанинова, С. Г. Ситало / Materiały X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka: teoria i praktyka – 2015». – Vol. 6. Medycyna. Nauk biologicznych. Ekologia. Geografia i geologia.: Przemysł. – 2015. – С. 22 – 25.
- 3. Жарова М. Н.** Этика, ответственность и правовые нормы в профессиональной деятельности медицинских работников / М. Н. Жарова. – Режим доступа: <<http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=2621>>
- 4. Залюбовская О. И.** Клиническая лабораторная диагностика: Курс лекций для студ. фармацевт. и мед. вузов / О. И. Залюбовская, О. Н. Литвинова, И. В. Киреев, В. В. Зленко, Л. В. Карабут – Х: Изд-во НФаУ, 2008. – 175 с.
- 5. Основы социальной**

медицины: конспект лекций / А. А. Головин, С. П. Запарий. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2008. – 92 с. **6. Сулейманова Г.П.** Клиническая психология: метод. пособ. / Г. П. Сулейманова / Под ред. А. Ю. Чернова – Волгоград, ВолГУ, 2009. – 97 С.

Степаненко В. В., Івченко А. В. Основні аспекти професійного спілкування лікаря-лаборанта

У статті розкрито особливості професійного спілкування лікаря-лаборанта у трьох основних аспектах: взаємовідносини з пацієнтом, взаємовідносини з родичами пацієнта і взаємовідносини медичних працівників між собою. Зазначено, що професійне спілкування лаборанта медицини з пацієнтом, як правило, короткочасне і має на меті отримання конкретної інформації про ті чи інші особливості життєдіяльності організму пацієнта. Однією із значимих деонтологічних норм є індивідуальний підхід до кожного пацієнта на всіх етапах лікувально-діагностичного процесу.

В процесі роботи лаборанта з родичами хворого необхідно створювати сприятливий мікроклімат з оптимістичним настроєм, захистити їх та хворого від неприємних повідомлень, які можуть розхвилювати, привести в збуджений або пригнічений стан.

При взаємовідносинах медичних працівників між собою основною метою роботи лікаря-лаборанта є допомога лікуючому лікарю в постановці діагнозу. Об'єднуючим медичних працівників моральним мотивом повинно бути благо хворого, і в більш широкому сенсі – благо кожної людини (родича, хворого, колеги).

Ключові слова: професійне спілкування, пацієнт, родич пацієнта, колега, лабораторна діагностика, лікар-лаборант

Степаненко В. В., Івченко А. В. Основные аспекты профессионального общения врача-лаборанта

В статье раскрыты особенности профессионального общения врача-лаборанта в трех аспектах: взаимоотношения с пациентом, взаимоотношения с родственниками пациента и взаимоотношения медицинских работников между собой. Указано, что профессиональное общение лаборанта медицины с пациентом, как правило, кратковременное и основная его цель – получение конкретной информации о тех или иных особенностях жизнедеятельности организма пациента. Одной из значимых деонтологических норм является индивидуальный подход к каждому пациенту на всех этапах лечебно-диагностического процесса.

В процессе работы лаборанта с родственниками больного необходимо создать благоприятный микроклимат с оптимистическим настроем, защитить их и больного от неприятных сообщений, которые могут разволновать, привести к возбужденному или подавленному состоянию.

При взаимоотношениях медицинских работников между собой основная цель работы врача-лаборанта – помощь лечащему врачу в постановке диагноза. Объединяющим медицинских работников моральным мотивом должно быть благо больного, и в более широком смысле – благо каждого человека (родственника, больного, коллеги).

Ключевые слова: профессиональное общение, пациент, родственник пациента, лабораторная диагностика, врач-лаборант.

Stepanenko V., Ivchenko A. Basic Aspects of Professional Communication of a Doctor-Laboratory Assistant

The article describes the features of professional communication laboratory doctors in three main aspects: the communication with the patient, communication with family of patients and medical personnel communication between them. It is indicated that the professional communication of the laboratory assistant with the patient, as a rule, is short-term and its main goal is to obtain specific information about certain features of the vital activity of the patient's body. One of the important deontological norms is an individual approach to each patient at all stages of the medical-diagnostic process.

In the process of work of the laboratory assistant with the relatives of the patient, it is necessary to create a favourable microclimate with an optimistic attitude, to protect them and the patient from unpleasant messages that can lead to an excited or depressed state.

At mutual relations of medical workers among themselves the basic purpose of work of the doctor-laboratory assistant - the help to the attending physician in statement of the diagnosis. Combining the medical workers with moral motivation should be the benefit of the patient, and in a broader sense - the benefit of every person (relative, patient and colleague).

Key words: professional communication, patient, relative of a patient, colleague, laboratory diagnostics, doctor-laboratory assistant.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2018 р.

Прийнято до друку 25.05.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Бабич В. І.